

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
Деснянського районного суду міста Чернігова

29.01.2024

м. Чернігів, 2024

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 29.01.2024 групою національного превентивного механізму (далі - НПМ) у складі:

Шумна Лариса Петрівна - представник Уповноваженого у Чернігівській області;

Жмака Ірина Миколаївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Лепеха Алла Григорівна, представник громадської організації, здійснили відвідування Деснянського районного суду міста Чернігова (далі – Суд).

Керівництво Суду:

Супрун Олександр Петрович, голова Суду;

Піка Тетяна Вікторівна, керівник апарату Суду.

Місцезнаходження Суду: проспект Перемоги, 141, м. Чернігів, Чернігівська область, 14000.

Штатна чисельність працівників Суду – 90, з них штатна чисельність суддів – 19. Вакантні 2 посади працівників апарату та 4 судді.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Деснянський районний суд міста Чернігова є судом першої інстанції та здійснює правосуддя у порядку, встановленому законом. Суд розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

Суд розміщується в чотириповерховій будівлі на умовах оренди нерухомого майна, що належить територіальній громаді, з Управлінням освіти Чернігівської міської ради (фото 1).

Загальна площа, яку займає Суд - 1582,5 м², зокрема підвал - 253,2 м²; 1 поверх - 616 м²; 2 поверх - 340,4 м²; 3 поверх 340,9 м².

За діючим Державними будівельними нормами України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» необхідна площа приміщення Суду згідно визначеної кількості працівників має складати 4 750 м². Разом з тим, на 19 суддів за штатною чисельністю, у приміщенні де розташований Суд, є лише 16 кабінетів для суддів та 3 зали судових засідань.

Усі три зали судових засідань облаштовані для розгляду кримінальних справ. Дві зали судових засідань розміщені на першому поверсі, одна – на третьому. Площа зали № 1 – 80,4 м², зали № 2 – 62,8 м², зали № 3 – 31,5 м² (фото 2,3).

У залах судових засідань для розгляду кримінальних справ встановлені загородження із спеціального захисного скла для підсудних, що відповідає встановленим вимогам, та обладнані системою відеоконференцзв'язку для проведення судових засідань у режимі відеоконференції.

Проблемним питанням у діяльності Суду є те, що приміщення будувалось не з метою розміщення суду, що суттєво впливає на внутрішнє планування та належне дотримання за цих умов прав і свобод людини під час здійснення правосуддя. Внутрішнє планування не дозволяє в повній мірі обладнати всі необхідні приміщення, визначені вимогами Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН В.2.2-26:2010) та забезпечити вимоги інших нормативних актів, які передбачають утримання обвинувачених (підсудних, засуджених).

У приміщеннях Суду встановлено інформаційні стенди з наявною інформацією про графік прийому громадян, телефони надання безоплатної правової допомоги, зразки документів для заповнення, списки справ, призначених до розгляду, правила та обов'язки учасників судових процесів тощо (фото 4).

Охорона приміщення Суду та пропускний режим здійснюється працівниками територіального підрозділу Служби судової охорони України (функціонує один пост в складі двох співробітників Служби судової охорони).

У Суді наявне підвальне приміщення, яке облаштоване як найпростіше укриття.

Попереднє відвідування Суду групою НПМ здійснювалось 24.01.2020, за його результатами Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Чернігівській області надавались наступні рекомендації щодо усунення виявлених недоліків та порушень:

1. Вирішити питання про облаштування у будівлі Суду, відповідно до вимог ДБН, приміщень для конвою, а також камер для підсудних (засуджених).
2. Забезпечити обладнання у Суді приміщень для конфіденційного спілкування підсудної (засудженої) особи з адвокатом, ознайомлення з матеріалами справи та для учасників судового процесу, свідків.
3. Обладнати бокс або огорожений майданчик для заїзду спеціального автомобіля і висадки конвойованих на території Суду.
4. Створити належні умови для участі в судових засіданнях маломобільних груп населення.
5. Ужити вичерпних заходів до усунення інших недоліків і порушень, виявлених під час моніторингового візиту до Суду.

У відповідь Територіальним управлінням Державної судової адміністрації України в Чернігівській області у листі від 25.02.2020 № 01-15/292/20-вих повідомлено про неможливість вжиття належних заходів для усунення виявлених порушень через відсутність технічних та фінансових можливостей для переобладнання приміщень в орендованій будівлі Суду.

Проблемним питанням у діяльності Суду є те, що орендоване приміщення

побудовано не з метою розміщення Суду, а є адаптованим для таких потреб, що суттєво впливає на внутрішнє планування та належне дотримання за цих умов прав і свобод людини під час здійснення правосуддя.

В день відвідування у Суді не перебували підсудні (засуджені).

II. Факти, виявлені під час відвідування

Порушення права на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 28 Конституції України).

1. У порушення п. 6.5.1, 6.5.2 вимог ДБН В.2.2-26:2010, у приміщенні Суду відсутня група приміщень для підсудних (засуджених) і конвою: камери для підсудних, приміщення конвою, санітарні вузли. За таких умов підсудні не мають змоги приймати їжу та не мають вільного доступу до питної води та до санвузла.

Під час відвідування керівництвом Суду поінформовано, що конвойовані до Суду підсудні (засуджені) до початку судового засідання переважно поміщаються до стаціонарних загороджень у залах судових засідань для розгляду кримінальних справ. Зазначене є також порушенням вимог пунктів 9, 10, 12 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженого спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція) та призводить до ситуацій, коли підсудні очікують на судові засідання без доступу до питної води, доступу до санітарної кімнати, проводячи довгий час в неприпустимих умовах.

2. У порушення вимог пункту 6.4.5. ДБН В.2.2-26:2010 у Суді не обладнано окреме приміщення для роботи з матеріалами справи юристами (адвокатами, прокурорами) (фото 5).

3. У порушення вимог пункту 9.9. ДБН В.2.2-26:2010 будівля Суду не обладнана спеціальним санвузлом для осіб, які примусово тримаються, підсудних/засуджених.

Порушення права на захист (стаття 59 Конституції України, стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод в частині відсутності конфіденційності у відносинах між підсудним та його адвокатом).

4. У порушення вимог пункту 6.5 ДБН В.2.2-26:2010, у приміщенні Суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможливорює реалізацію їх права на конфіденційне спілкування.

За інформацією працівників Суду робота адвоката з підсудним (засудженим) відбувається у залах судових засідань.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга №67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права на забезпечення безпеки у суді.

5. У порушення вимог пункту 13 Інструкції в приміщенні Суду не забезпечено ізолюваний маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від службового входу до залів судових засідань розгляду для кримінальних справ, що призводить до порушення їх прав на безпеку.

6. В Суді не дотримано вимог пункту 14 Інструкції, зокрема відсутні бокс або огорожена стоянка для спеціального автотранспорту біля приміщення Суду. Спеціальний конвойний транспорт здійснює посадку (висадку) обвинувачених (підсудних), засуджених з задньої сторони входу до Суду (фото 6).

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (статті 21 Конституції України; статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

7. У будівлі, в якій розташований Суд, не забезпечено архітектурну доступність для маломобільних груп населення, оскільки доступ до приміщень Суду на 2, 3 поверхи та інших залів судових засідань є фактично неможливим через те, що ліфт не працює, а також через відсутність іншого підйомного механізму (фото 7).

8. Для людей з порушенням слуху не передбачено систему візуальної інформації (п. 9.1. – 9.7. ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»).

9. Приміщення Суду не облаштовані контрастним кольоровим маркуванням у відповідних місцях, а саме пороги по всій довжині та інших перепадів висот. Крім того, на сходах всередині будівлі немає застережних тактильних смуг по ширині проходу (плити з конусоподібними випуклостями) або контрастного кольорового маркування та позначення для вільного орієнтування, пересування, всередині об'єкта (п. 6.1.4., 8.4.2. ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд») (фото 8,9).

10. Під час відвідування Суду було виявлено, що кнопка виклику персоналу для маломобільних груп населення при вході до будівлі не працює, чим обмежується реалізація права на судовий захист при відвідуванні Суду осіб з інвалідністю чи інших маломобільних громадян, визначене Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю.

III. Рекомендації

1. Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України у Чернігівській області:

1.1. Опрацювати питання щодо облаштування приміщень Суду у наявній будівлі, або розміщення Суду у іншій будівлі, з дотриманням вимог ДБН В.2.2-26:2010 та Інструкції.

1.2. Розглянути питання щодо облаштування в приміщенні Суду конвойного приміщення, необхідної кількості камер для підсудних (засуджених) (три камери на одну залу судових засідань для розгляду кримінальних справ), спеціального санвузла для підсудних; кімнати для роботи адвоката з підсудним (засудженим).

1.3. Опрацювати питання щодо обладнання боксу для заїзду спеціального конвойного автомобіля та огороженої стоянки для спеціального автотранспорту варті.

1.4. Забезпечити ізолюваний маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від камер до залів судових засідань для розгляду кримінальних справ.

1.5. Вжити заходів щодо обладнання у Суді приміщення для роботи з матеріалами справи юристами (адвокатами, прокурорами).

1.6. Опрацювати питання щодо облаштування приміщень Суду у відповідність до вимог Державних будівельних норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327.

2. Деснянському районному суду міста Чернігова:

2.1. Вжити заходи щодо запобігання порушенням, що призводять до недотримання прав людини.

2.2. Забезпечити належне функціонування кнопки виклику персоналу для маломобільних громадян.

До звіту додаються: фотофікація на 3 арк..

**Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини**

Ірина ЖМАКА

Фотознімки отримані за результатами відвідування

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

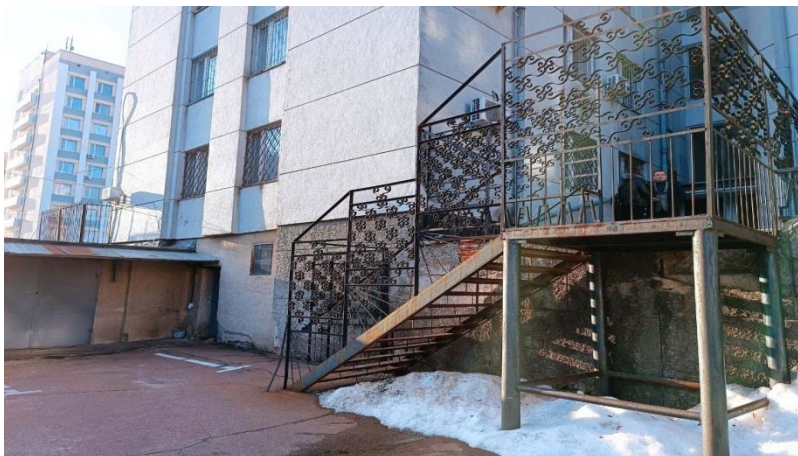

Фото 7

Фото 8

Фото 9

